

Status cvrčica trščara *Locustella naevia* u severozapadnoj Bačkoj

Status of Common Grasshopper-Warbler *Locustella naevia* in northwestern Bačka

Žuljević, A.

*In the period between 1991 and 2007, there were strong indications of breeding of Common Grasshopper-Warbler *Locustella naevia* in northwestern Bačka, in two sites 3 km far from each other: in reed near the canal 2 km to the northeast of Kupusina (UTM CR47), and in reed near Veliki Bački canal, 5 km to the southeast of Bački Monoštor (UTM CR47). There were 2-3 territories altogether in this period in the area and this number did not increase, while in some years it even did not occupied this area. Since there has been only one nest found in Vojvodina so far, and all other data concerned the findings of singing males, there is a possibility that there is no nesting of Common Grasshopper-Warbler in Vojvodina at all, but only a territorial behavior (at Kupusina and Bački Monoštor, the nesting haven't been proved either).*

UVOD

Cvrčić trščar *Locustella naevia* u Evropi gnezdi se od srednje Skandinavije do Pirinejskog, Apeninskog i Balkanskog poluostrva i od Britanskih ostrva do Urala (Crampe, 1998). U Panonskoj niziji se do 1970-ih godina gnezdio na samo nekoliko reliktnih lokaliteta, ali su se posle toga polako povećavali i broj mesta gde se gnezdi i brojnost, uglavnom u zapadnom delu nizije (Csörgő, 1998). Procenjena brojnost gnezdećih parova tokom 1990-ih bila je 2000–3000 (Magyar et al., 1998), dok se za period 1999–2002. procenjuje na čak 9000–30000 parova (Hadarics & Zalai, 2008).

U Vojvodini Antal et al. (1971) cvrčica trščara nalaze samo na seobi. Prvi dokaz o gneždenju u Vojvodini potiče iz Vršca kada je 21. 5. 1974. nađen gnezdo sa 5 jaja (Pelle et al., 1977). Od 1997. gnezdi se na Ludaškom jezeru (Hulo & Gergelj, 2001). Ta populacija se proširila i sada se gnezdi i na lokalitetima Selevenjska šuma i Subotička peščara, a populacija na ta 3 mesta kreće se, u zavisnosti od godine, od 3 do 7 parova (Sekereš, voce viva). Kod Sajana je nađen 1992, a kod Padeja 2000. po jedan pevajući mužjak (Gergelj et al., 2004). U Mužljanskom ritu i beloblatskom ataru na više lokaliteta je nađen u periodu 2000–2004. (Ham, in litt.). Procena brojnosti populacije u Vojvodini je 30–40 parova sa fluktuirajućim trendom, dok se u ostalim delovima Srbije ne gnezdi (Puzović et al., 2003).

Autor je ornitološka istraživanja severozapadne Bačke započeo 1977. i od tada stalno vrši terenske obilaskе. Područja na kojima je otkriveno teritorijalno ponašanje cvrčica trščara obilazena su i radi prstenovanja ptica, gde su postavljane po 3 ornitološke mreže dimenzija 3x12 m. Lokalitet kod Kupusine posećivan je od 1991, ali ne svake godine, jer je u vlažnijim godinama prilaz nemoguć. U trsci kod Bačkog Monoštora prstenovanje se sprovodi od 1983, a intenzivno, od kraja juna do kraja novembra skoro svakodnevno, od 2004. Kod Bukovca ptice su prstenovane od 1983. do 2004. i na tom lokalitetu bilo je najviše terenskih izlazaka. U trsci kod Gakova mreže su bile postavljene samo jednom.

Cilj ovog priloga je da prikaže trenutno stanje cvrčica trščara u severozapadnoj Bačkoj.

REZULTATI

U severozapadnoj Bačkoj prvi podaci o cvrčicu trščaru potiču iz sredine 1980-ih kada je prstenovan jedan mladi primerak kod Gakova (Žuljević, 1997). Primerak je uhvaćen u suvoj trsci male površine, pored puta Nenadić–Gakovo (UTM CR58). Na žalost, u kasnijem periodu ta trska nije obilazena, pa se nije moglo utvrditi da li se tu cvrčić trščar i gnezdi.

Početak 1990-ih cvrčić tršćar nađen je i u trsci pored odvodnog kanala, 2 km severoistočno od Kupusine (UTM CR47) kada su otkrivena dva pevajuća mužjaka 1991. i 1995. (Žuljević, 1997). Ovaj lokalitet kasnijih godina nije redovno obilažen ili je vreme provedeno na njemu bilo nedovoljno da bi se utvrdilo prisustvo ove vrste. Tek dana 9. 7. 2007. slušana je pesma jednog, a 16. 7. 2007. dva mužjaka. Tokom 2004. i 2008. ova vrsta nije nađena, mada je lokalitet često obilažen.

Cvrčić tršćar nađen je i u trsci pored Velikog Bačkog kanala kod farme Juranović, 5 km jugoistočno od Bačkog Monoštora (UTM CR47; Žuljević, 1997). Dana 3. 5. 2003. tu je prstenovan mužjak koji je uhvaćen na istom mestu ponovo 19. 5. 2003. i 26. 7. 2003. Ovaj mužjak je redovno pevao na ovom lokalitetu i na svojoj teritoriji boravio puna tri meseca. Ženka ili mladunci nisu uhvaćeni, mada su na tom lokalitetu mrežama često hvatane ptice radi prstenovanja. Dana 29. 7. 2007, 20. 8. 2008. i 7. 9. 2008. prstenovana je po jedna mlada jedinka (poslednja dva podatka su verovatno primerci koji su na seobi).

U žbunastoj vegetaciji na obali kanala Dunav–Tisa–Dunav kod Bukovca (UTM CR46) cvrčić tršćar beležen je na seobi. Dana 15. 8. 2004. i 29. 8. 2004. prstenovan je po jedan mladi primerak.

DISKUSIJA I ZAKLJUČCI

U periodu 1991–2007. postoje znaci (pevajući mužjaci) da se cvrčić tršćar gnezdi u severozapadnoj Bačkoj na dva lokaliteta koji su udaljeni jedan od drugog u vazdušnoj liniji oko 3 km. Ukupna brojnost teritorija verovatno iznosi 2–3. U toku pomenutog perioda broj lokaliteta na kojima se gnezdi nije povećan, kao ni brojnost. U nekim godinama gnežđenja i nema, što nije neobično imajući u vidu da je ovaj region na granici areala rasprostranjenja ove vrste (Cramp, 1998). Ista je situacija je i u severoistočnoj Bačkoj, gde se populacija takođe značajno ne menja u poslednjih deset godina (Sekereš, voce viva). Do sada je u Vojvodini nađeno samo jedno gnezdo, koje bi možda trebalo proveriti ako se jaja čuvaju u zbirci (Pelle et al., 1977), a u svim ostalim slučajevima nađeni su teritorijalni mužjaci koji su pevali (Hulo & Gergelj, 2001; Gergelj et al., 2000; Ham, in litt.). Postoji mogućnost da do gnežđenja i ne dolazi već da mužjaci samo drže teritoriju, jer kod Kupusine i Bačkog Monoštora nisu hvatane ni ženke niti tek izleteli mladunci, mada se na tom terenu intenzivno prstenovalo. Takođe nije viđena ni jedna jedinka sa hranom u kljunu, što bi značilo sigurno postojanje gnezda. U narednim godinama trebalo bi pojačati istraživanje ove vrste i naći sigurniji dokaz o gnežđenju.

Cvrčić tršćar sa zimovališta u severozapadnu Bačku pristiže početkom maja i tu ostaje do kraja jula (mihi). Može se smatrati da su mladi primerci koji su nađeni do tog perioda na skitnji i da su se izlegli negde u blizini. Primerci u drugoj polovini avgusta i početkom septembra su najverovatnije ptice sa severa koje su na seobi.

LITERATURA

- Antal, L., Fernbach, J., Mikuska, J., Pelle, I. & Szlivka, L. (1971): Namenverzeichnis der Vogel der Autonomen Provinz Vojvodina. *Larus* 23: 73–127.
- Cramp, S. (1998): The Complete Birds of the Western Palearctic on CD-ROM. Oxford University Press, Oxford.
- Csörgő, T. (1998): Réti tücsökmadár (*Locustella naevia*). pp. 297–298. In: Haraszthy, L. (ed.): Magyarországi madarak. Mezőgazda kiadó, Budapest.
- Gergelj, J., Tot, L. & Frank, Z. (2000): Ptice Potisja od Kanjiže do Novog Bečeja. *Ciconia* 9: 121–154.
- Hadarics, T. & Zalai, T. (2008): Nomenclator Avium Hungariae – Magyarország madarainak névjegyzéke. Budapest.
- Hulo, I. & Gergelj, J. (2001): Spisak ptica Specijalnog rezervata prirode „Ludaško jezero“. *Ciconia* 10: 39–50.
- Magyar, G., Hadarics, T., Walicky, Z., Schmidt, A., Nagy, T. & Bankovics, A. (1998): Magyarország madarainak névjegyzéke – Nomenclator Avium Hungariae. KTM, MME & Winter Fair, Budapest–Szeged.

Pelle, I., Ham, I., Rašajski, J. & Gavrilov, T. (1977): Pregled gnezdarica Vojvodine. *Larus* 29-30: 171–197.
Puzović, S., Simić, D., Savešić, D., Gergeļ, J., Tucakov, M., Stojnić, N., Hulo, I., Ham, I., Vizi, O., Šćiban, M., Ružić, M., Vučanović, M. & Jovanović, T. (2004): Ptice Srbije i Crne Gore – veličine gnezdišnih populacija i trendovi: 1990–2002. *Ciconia* 12: 35–120.

Žuljević, A. (1997): Podaci o nekim ptičjim vrstama u okolini Sombora. *Ciconia* 6: 112.

Author's address:
Antun Žuljević
Vere Gucunje 20, 25000 Sombor
buza@ravangrad.net